

۱۵۷۸۶۵۵

۱۵۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

زبان فضا

پروفسور برائین اوردن

ترجمه

دکتر علیرضا عینی‌فر

مهندس فواد کریمیان

توجه

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

شماره مسلسل ۹۳۹۰

شماره ۳۳۲۳

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
فروست
شابک

لاسون، بریان
زبان فضا / تألیف بریان لاسون؛ ترجمه علیرضا عینی فر، فؤاد کریمیان.
تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۱.
۲۹۰ ص: مصور.
انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره ۳۳۲۳.
978-964-03-6368-3

The Language of Space.

وضعیت فهرست‌نویسی
یادداشت
یادداشت
یادداشت
یادداشت
یادداشت
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
شناسه افزوده
رده‌بندی کنگره
رده‌بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی

فیبا.
عنوان اصلی:
چاب سوم.
واژه‌نامه.
کتابنامه.
نمایه.
رفتار فضایی
ادراک فضا
فضا و زمان
فضا در معماری
عینی فر، علیرضا، ۱۳۲۷- مترجم.
کریمیان، فؤاد، مترجم.
دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات.
۲۰۲۳ ز ۲ / ج ۴۶۹ BF
۴/۳۳
۲۸۹۰۰۰۳

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقیقت‌های علمی و صنفیان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، یا هر روش دیگری در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

عنوان: زبان فضا

تألیف: پروفیسور بریان لاسون

ترجمه: دکتر علیرضا عینی فر- مهندس فؤاد کریمیان

ویراستار: علیرضا استواری

نوبت چاپ: سوم

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

ISBN:978-964-03-6368-3

9 789640 363683

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجمان است»

بها: ۲۰۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press @ ut. ac. ir - تارنما: http://press.ut.ac.ir

بخش و فروش: تلفکس ۸۸۰۱۲۰۷

فهرست

خ	پیشگفتار مترجم
۱	فصل اول. فضا به منزله زبان
۱	چرا یک زبان؟
۲	هنر معماری
۳	هنر اجتماعی
۶	زبان فضا
۸	خواندن زبان
۱۱	قرارگاه‌های رفتاری
۱۲	کاربرد کتاب
۱۵	فصل دوم. فضا و ابعاد انسانی
۱۵	بنیان‌های انسانی فضا
۱۶	روان انسان
۱۸	انگیزش و نیاز
۱۸	نیازهای فضایی
۱۹	انگیزش
۲۳	امنیت
۲۳	قرارگاه‌های رفتاری
۳۱	امنیت گذشت زمان
۳۲	هویت
۳۷	تعادل نیازها
۴۵	فصل سوم. سازوکارهای ادراک فضا
۴۵	احساس و ادراک
۴۶	اندازه و فاصله
۴۷	مقیاس
۵۹	مقیاس حرکت
۶۱	مقیاس و نظم اجتماعی

۶۳	پیش‌زمینه و پس‌زمینه
۶۵	عمودی بودن
۶۶	تقارن
۶۶	رنگ
۶۷	عدد
۶۹	معنی
۷۰	بستر

۷۳	فصل چهارم. راه‌های ادراک فضا
۷۳	قوانین ترکیب
۷۵	ادراک به منزله فرایندی فعال
۷۶	نظم، الگو و شو
۸۱	خوب و بد حسوی بودن
۸۵	بیان رماتیک
۸۷	چگونه ساختمان‌ها بر فضا تأثیر می‌نهند؟
۹۳	معنای درونی و بیرونی
۹۸	بازگشت به معماری
۱۰۳	زبان معماری مدرن

۱۰۸	فصل پنجم. فضا و فاصله
۱۰۸	فاصله انتزاعی و پرمعنا
۱۰۹	نزدیک‌تر از آنکه راحت باشد!
۱۱۰	گریز و نزاع
۱۱۲	"من فضای خود را می‌خواهم"
۱۱۳	"در تماس باش"
۱۱۶	فاصله‌های انسانی
۱۲۱	فاصله صمیمی
۱۲۳	فاصله شخصی
۱۲۳	فاصله اجتماعی
۱۲۴	فاصله عمومی
۱۲۵	فاصله‌های چندگانه در یک فضا
۱۲۸	شخصیت و تفاوت در زمینه ظهور آن

۱۳۱	تفاوت‌های فرهنگی
۱۳۳	فصل ششم. همجواری‌ها
۱۳۳	ارتباطات غیرکلامی
۱۳۶	نقش‌های تعریف‌شده فضایی
۱۳۸	نقش‌های فضایی
۱۴۵	فضای اجتماع‌پذیر و اجتماع‌گریز
۱۴۸	روابط غیردوسویه
۱۴۹	فضاهای انتظار
۱۵۱	مبلمان
۱۵۷	"جلو صحنه"، "پشت صحنه"
۱۶۱	گونه‌گونی‌ها
۱۶۴	مبلمان متحرک و ثابت
۱۷۰	فصل هفتم. قلمرو
۱۷۰	آیا ما واقعاً قلمروگرا هستیم؟
۱۷۳	ماهیت و مقصود قلمروپایی
۱۷۴	قلمرو ملی
۱۷۷	مرزها و مناطق مرکزی
۱۸۱	قلمرو شهر
۱۸۳	قلمرو خانواده
۱۸۶	مشکل با همسایگان!
۱۹۰	دفاع از قلمرو و ورای آن
۱۹۱	تعدی به محدوده
۱۹۹	فروپاشی حریم
۲۰۰	قلمرو به عنوان عامل تقویت اجتماعی
۲۰۳	فصل هشتم. فضا و زمان
۲۰۳	پیش‌بینی
۲۰۳	راهبردهای طراحی برای عدم قطعیت
۲۰۴	گستره زمان در فضا
۲۰۵	تعیین سطح عدم قطعیت

۲۰۵	دانش "طراح" در مقابل دانش "عام"
۲۰۷	پیشگویی یکطرفه
۲۰۸	قطعیت پیشگویی و سرعت تغییرات
۲۱۰	رفتار هدفمند و بی‌هدف
۲۱۴	آموختن از کودکان
۲۱۶	افراد، گروه‌ها و توده‌ها
۲۱۹	حرکت
۲۲۸	استبداد فضای کارکردگرا
۲۳۱	فضای دعوت‌کننده
۲۳۳	الگوهای محیطه‌ای رفتاری
۲۴۱	فصل نهم. ثبات فضا
۲۴۱	ارزیابی مکان
۲۴۲	تمایز معنایی
۲۴۵	کاستی‌های تمایز معنایی
۲۴۷	با این اوصاف، تمایز معنایی چیست؟
۲۴۸	توجه و تمرکز
۲۵۱	اندازه‌گیری هندسی
۲۵۶	تقسیم و غلبه
۲۵۹	کتابشناسی
۲۶۵	واژه‌نامه
۲۷۳	نمایه

WWW.Ketab.ir

پیشگفتار مترجم

در سال‌های اخیر، همگام با تاسیس دوره‌های میان‌رشته‌ای در زمینه مطالعات محیطی، نیاز به متن‌های مرتبط و منابع کافی برای دروس تخصصی، بیش از پیش احساس می‌شود. اینجاست که نیاز به منابع متنوع در دوره‌های کارشناسی ارشد معماری و شهرسازی شامل معماری، معماری منظر، معماری داخلی و طراحی شهری با زیرشاخه‌ها و درس‌های مختلف، به این پیچیدگی‌ها افزوده است. اگرچه پژوهشگران و دانشجویان این رشته‌ها باید با روش‌های جدید استفاده از منابع علمی آشنایی کافی داشته باشند، دسترسی به منابع مفید به زبان فارسی نیز می‌تواند دشوار باشد. استفاده از سترسازی لازم برای آموزش و پژوهش کارآمد باشد.

نویسنده کتاب *زبان فضا*، پروفیسور برایان لاوسون، دارای مدرک کارشناسی از مدرسه معماری آکسفورد و دانش‌آموخته دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری روانشناسی از دانشگاه آستون در برمنگام است. پژوهش‌ها و نوشته‌های وی در زمینه طراحی شهری، طراحی به کمک رایانه و روانشناسی معماری است. از میان نوشته‌های فراوان پروفیسور لاوسون، تاکنون ترجمه *کتاب ارزشمند طراحان چگونه می‌اندیشند*، در ایران منتشر شده است. پروفیسور لاوسون در پلی‌تکنیک برمنگام، دانشگاه‌های آستون و شفیلد سمت‌های دانشگاهی داشته و در بسیاری از دانشگاه‌ها در بریتانیا و سایر کشورها، جمله سنگاپور و مالزی تدریس کرده است. وی در زمینه حرفه‌ای در بخش‌های خصوصی و دولتی فعال بوده است و در طراحی بناهای تخصصی از جمله ابنیه بهداشتی تجربیات بسیاری دارد.

کتاب *زبان فضا*، یکی از کتاب‌های معتبر در زمینه روانشناسی محیط، علوم رفتاری و ارتباطات غیرکلامی است. چاپ اول نسخه انگلیسی کتاب در سال ۲۰۰۱ میلادی انتشار یافته است. این کتاب مباحثی را مطرح می‌کند که در گذشته کمتر در مباحث کتاب‌های روانشناختی، اجتماعی و فرهنگی، بررسی و تحلیل شده است. اگرچه برخی از مطالب کتاب از سالیان قبل در منابع دیگری دیده شده، شیوه طرح مباحث در قالبی نو، مطالب کتاب برای مدرسان و دانشجویان رشته‌های مرتبط مفید ساخته است. بنابراین با توجه به ماهیت میان‌رشته‌ای متن، مخاطبان اصلی کتاب دانشجویان و مدرسان رشته‌های حوزه مطالعات و طراحی محیط، ارتباطات و پژوهشگران حرفه‌ای هستند. متن کتاب در نه فصل تدوین شده که هر فصل به‌طور مستقل و نیز ترکیب فصل‌ها با یکدیگر، وسعت مفیدی را فراهم آورده است. مطالب فصل‌های کتاب به ترتیب زیر تنظیم شده است:

فصل اول، به چیستی زبان فضا و مفهوم اجتماعی آن اختصاص دارد. در انتهای فصل با اتکا به مفهوم نظریه قرارگاه رفتاری به ارتباط زبان فضا با رفتار در محیط اشاره شده است. با توجه به کلیدی بودن رابطه مکان و رفتار در مفهوم قرارگاه رفتاری، در مواردی در متن ترجمه‌شده از واژه ترکیبی مکان-رفتار استفاده شده است.

فصل دوم، به فضا، ابعاد انسانی و بنیان‌های انسانی زبان و شناخت روان انسان اختصاص دارد. در این فصل نیازهای فضایی انسان با سه معیار اصلی انگیزش، امنیت و هویت معرفی شده و با بحث تعادل نیازهای انسان به پایان رسیده است.

فصل سوم، سازوکارهای دریافت فضا را با مینا قرار دادن رابطه احساس و ادراک بررسی می‌کند. اندازه و فاصله، مقیاس، مقیاس و حرکت، مقیاس و نظم اجتماعی، پیش‌زمینه و پس‌زمینه، مفاهیم مورد نظر این فصل هستند. در ادامه بحث، عمودی بودن، تقارن، رنگ و عدد از ویژگی‌های درک فضای معماری معرفی و معانی محیطی و بستر معماری از نکات تأثیرگذار در درک محیط عنوان شده است.

فصل چهارم، با اشاره به قواعد کلاسیک ادراک تصویر و فضا آغاز می‌شود و سپس ادراک را به‌منزله فرایند فعال معرفی می‌کند. در ادامه فصل به حشو و زواید در زبان و ارتباط آن با زبان فضا اشاره شده و در نهایت به چگونگی دلالت ساختمان‌ها بر معنا پرداخته می‌شود.

فصل پنجم، نما و فضا را مدنظر قرار داده است. فاصله انتزاعی و واقعی، چگونگی اشغال فضا، فاصله‌های انسانی و نقش آن در رابطه بین فردی و اجتماعی بررسی شده است. مطالب این فصل کتاب با اشاره به تفاوت‌های فرهنگی در روز شخصیت و تأثیر آن بر ساختار فضای معماری به پایان می‌رسد.

فصل ششم، همجواری در فضای معماری و به‌ویژه ارتباطات غیرکلامی را بررسی می‌کند. نقش‌های تعریف‌شده در فضای کار و زندگی و چگونگی شکل‌گیری فضاهای اجتماع‌پذیر و اجتماع‌گریز از مطالب این فصل است. از نکات مهم مطالب برای طراحان: رنگی تنظیم چیدمان فضا برای تسهیل روابط بین‌فردی در فضاهای عمومی کار و زندگی است.

فصل هفتم، به مبانی شکل‌گیری قلمروهای انسانی می‌پردازد. تعریف قلمرو، قلمروپایی و رفتار قلمروگرا از مقیاس خرد زندگی روزمره تا مقیاس قلمرو ملی، بررسی شده است. از نکات مهم این فصل بحث دفاع از قلمرو و چگونگی تنظیم روابط با همسایگان در محیط زندگی است. امنیت تنظیم حریم اجتماعی، کمک به تقویت روابط اجتماعی عنوان شده است.

فصل هشتم، موضوع فضا و زمان را مطرح کرده است. پیش‌بینی رفتار در فضا، از عوامل مهم تصمیم‌گیری برای طراحی است. دانش طراح در مقابل دانش عام و سطح عدم قطعیت و پیش‌بینی رفتار در فضا در گستره زمان، از موضوعات این فصل است. از مباحث مهم فصل، اشاره به الگوهای ماندگار و راه‌های آفرینش فضای معماری برای تطبیق بهتر با تحولات زمان است.

فصل نهم، به ثبت فضا و راه‌های دریافت و ارزیابی مکان اختصاص دارد. تدابیری چون تمایز معنایی و اندازه‌گیری هندسی در تدبیر نحو یا چیدمان فضا، با مقایسه و بررسی مزایا و کاستی‌های هر یک مورد بحث قرار گرفته است.

در ترجمه مطالب کتاب سعی در حفظ امانت بوده است. تعداد اندکی از تصاویر کتاب به دلیل مناسب نبودن برای نسخه فارسی حذف شده است. در موارد نیازمند توضیحات اضافی، پانوشتهای افزوده شده با ذکر مترجم (م) مشخص شده است. در کوشش صورت پذیرفته برای ترجمه کتاب، کمک و همیاری آقای مهندس فواد کریمیان دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته مدیریت پروژه و ساخت دانشکده معماری پردیس هنرهای زیبا، موجب تشکر و قدردانی است. ترجمه اولیه کتاب که از چند سال پیش از انتشار انجام گرفته و به صورت متن کمکی در کلاسهای انسان و محیط و روانشناسی محیط در دورههای کارشناسی ارشد معماری پردیس هنرهای زیبا استفاده شده است، با ترغیب و کمک نامبرده تکمیل و آماده چاپ شده است.

علیرضا عینی فر

استاد دانشکده معماری

پردیس هنرهای زیبا- دانشگاه تهران

تابستان ۱۳۹۱

www.ketab.ir